

Qattiq To'xtasin ARSLONOV “X”mi, yumshoq “H”

Қаттиқ “X” ми,
Юмшоқ “X”

ABCDEFGHI
JKLMNOP
RSTUV
WXYZ

TO‘XTASIN ARSLONOV

QATTIQ «X»MI,

YUMSHOQ «H»

Toshkent
2014

UO‘K; 811.512.133

KBK: 84(50‘)7

A – 15

Arslonov, To‘xtasin

Qattiq “X”mi, yumshoq “H”: o‘quv-ma’rifiy nashr / To‘xtasin Arslonov. – Toshkent, Yangi asr avlodi, 2014. – 48 b.

ISBN 978-99-43-27-406-8

Ona tilimiz boy va go‘zal. Uni sevib o‘rganish, kundalik muomalada unumli foydalanish bizdan katta mas’uliyat talab qiladi. Ayniqsa bog‘chalarda, maktablarda, o‘quv yurtlarida, ba’zan matbuotda, efir to‘lqinlarida, muomalada tilimizdagi «h» va «x» harflari qo‘llanadigan so‘zlarni ishlatishda biroz savodsizligimiz sezilib qolyapti. Ana shu bo‘shliqni to‘ldirish, tilimiz sofliğiga erishish niyatida e’tiboringizga havola etilayotgan mazkur risola hojatingizni chiqarishga ko‘maklashadi, degan umiddamiz.

Taqrizchilar:

RAHIMBOY JUMANIYOZOV,
filologiya fanlari nomzodi, dotsent,

NAZIRA OCHILOVA,
Toshkent shahridagi 173-maktab o‘qituvchisi

ISBN 978-99-43-27-406-8

© To‘xtasin Arslonov, «Qattiq «X»mi, yumshoq «H». «Yangi asr avlodi», 2014.

Tilga ixtiyorsiz — elga e'tiborsiz.

Alisher NAVOIY

SO‘ZBOSHI

Mustaqilligimiz sharofati bilan barcha jabhalarda bo‘lganidek, tilshunosligimizda ham katta ijobiy o‘zgarishlar yuz bermoqda. Hukumatimiz tomonidan lotin yozuviga asoslangan yangi o‘zbek yozuviga o‘tish to‘g‘risida qaror qabul qilinganligi shular jumlasidandir. Har bir ijobiy ishning boshlanishi, albatta, silliq kechmaydi. Xususan, bugungi kunda lotin yozuvining o‘ziga xos xususiyatlarini ilmiy xulosalarga asoslangan holda yoritib beradigan risolalar, afsuski, kamchilikni tashkil qiladi.

Savodxonlik kishi ma’naviyatining belgisi. Imloviy bexato yoza bilish ham ana shu maqsadning ifodasi. Tom ma’nodagi savodxonligimizga zid nuqsonlardan biri qattiq «x» bilan yumshoq «h»ni farqlay bilmaslik, chalkash qo‘llashdir. Xuddi shu maqsad yo‘lida qilinayotgan savodxonlik borasidagi ushbu qo‘llanma ko‘pchilikka birdek zarur ekanligini aytmasa ham bo‘ladi. Chunonchi, hozirda ko‘plab joylarda, hatto ommaviy axborot vositalarida ham, «h» va «x» harflarining o‘rnini almashtirib yozish hollari uchrab turibdi. Bu hol ushbu ikki harfni to‘g‘ri ishlatishni biladigan odamning g‘ashiga tegishi tabiiy hol. Bu ikki harfning noto‘g‘ri qo‘llanilishi o‘z o‘rnida nafaqat so‘zning shakli, balki mazmuniga ham salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Masalan, «har kim» so‘zidagi «h» harfi o‘rniga «x» yozilsa, «xar» so‘zi (fors tilidan kirgan) «eshak» degan ma’noni anglatadi. Yoki «behol» (holsiz) so‘zidagi «h» harfi o‘rniga «x» yozilsa, «bexol», ya’ni xolsiz («xol» — odam tanasidagi qora dog‘) degan ma’noni anglatadi.

Risola muallifi ko‘p yillar mobaynida o‘qituvchilik qilish asnosida o‘quvchilarda ushbu harflarning imlosi borasida nuqsonlarini kuzatib, tuzatib kelardi. Uni chop ettirishni niyat qilganini qo‘llab-quvvatlash joiz. Risola qaysidir ma‘noda alifbo yoki mavzu tartibidagi lug‘at sifatida tilshunoslar talablariga javob bermasligi mumkin, biroq unda asosiy manba sifatida olingan «h» va «x» harflari ishtirokidagi so‘zlarning yangi o‘zbek yozuvidagi shaklini o‘rganish har bir o‘quvchi uchun kerakdir. Tuzuvchining kelajakda tilshunos olimlar, o‘qituvchilar, adabiyotshunoslar, ijod ahli va oddiy kitobxonlarning fikr-mulohazalarini jamlab, risolani to‘ldirib, tuzatib, qayta nashr etish niyati yo‘q emas.

Rahimboy JUMANIYOZOV,
filologiya fanlari nomzodi, dotsent

«Н» HARFI BILAN YOZILADIGAN SO‘ZLAR

ҳа – ha
ҳабаш – habash
ҳавас – havas
ҳаваскор – havaskor
ҳавза – havza
ҳаво – havo
ҳавола – havola
ҳад – had
ҳадик – hadik
ҳадис – hadis
ҳадя – hadya
ҳаё – hayo
ҳаёт – hayot
ҳажв – hajv
ҳаж – haj
ҳажвий – hajviy
ҳажм – hajm
ҳазар – hazar
ҳазил – hazil
ҳазин – hazin
ҳазир – hazir
ҳазм – hazm
ҳазрат – hazrat
ҳайбат – haybat
ҳайвон – hayvon
ҳайдалмоқ – haydalmoq
ҳайдовчи – haydovchi

хайз – hayz
хайит – hayit
хайиқмоқ – hayiqmoq
хайкал – haykal
хайрат – hayrat
хайрон – hayron
хайфсан – hayfsan
хайъат – hay'at
хайқирик – hayqiriq
хайхот – hayhot
хакам – hakam
хаким – hakim
хакка – hakka
хал – hal
хали – hali
халиги – haligi
халитдан – halitdan
халлосламоқ – halloslamoq
халоват – halovat
халок – halok
халокат – halokat
халол – halol
халқа – halqa
халқоб – halqob
халқум – halqum
хам – ham
хамал – hamal
хамд – hamd
хамдам – hamdam
хамда – hamda
хамдард – hamdard

ҳамён – hamyon
ҳамжиҳат – hamjihat
ҳамиша – hamisha
ҳамкасб – hamkasb
ҳамла – hamla
ҳамкор – hamkor
ҳамма – hamma
ҳаммаслак – hammaslak
ҳаммол – hammol
ҳаммом – hammom
ҳамнафас – hamnafas
ҳамон – hamon
ҳамоҳанг – hamohang
ҳамроҳ – hamroh
ҳамсоя – hamsoya
ҳамсуҳбат – hamsuhbat
ҳамшаҳар – hamshahar
ҳамшира – hamshira
ҳангома – hangoma
ҳанграмоқ – hangramoq
ҳандалак – handalak
ҳандаса – handasa
ҳануз – hanuz
ҳар – har
ҳаракат – harakat
ҳарам – haram
ҳарбий – harbiy
ҳаргиз – hargiz
ҳардам – hardam
ҳаром – harom
ҳарорат – harorat

ҳарсилламоқ – harsillamoq
ҳарф – harf
ҳасад – hasad
ҳасанот – hasanot
ҳасрат – hasrat
ҳасса – hassa
ҳассос – hassos
ҳасти – hasti
ҳатламоқ – hatlamoq
ҳатто – hatto
ҳафсала – hafsala
ҳафта – hafta
ҳафталик – haftalik
ҳашаматли – hashamatli
ҳашар – hashar
ҳашарот – hasharot
ҳаяжон – hayajon
ҳақ – haq
ҳақгўй – haqgo‘y
ҳақида – haqida
ҳақиқат – haqiqat
ҳақиқатан – haqiqatan
ҳақиқий – haqiqiy
ҳақли – haqli
ҳақорат – haqorat
ҳақсиз – haqsiz
ҳаялламоқ – hayallamoq
ҳаққоний – haqqoniy
ҳаққоният – haqqoniyat
ҳезалак – hezalak
ҳеч – hech

ҳид – hid
ҳидламоқ – hidlamoq
ҳидланмоқ – hidlanmoq
ҳидли – hidli
ҳижжаламоқ – hijjalamoq
ҳижоб – hijob
ҳижрат – hijrat
ҳижрий – hijriy
ҳижрон – hijron
ҳийла – hiyla
ҳийлагар – hiylagar
ҳийлакор – hiylakor
ҳикмат – hikmat
ҳикоя – hikoya
ҳилол – hilol
ҳилпилламоқ – hilpillamoq
ҳиммат – himmat
ҳимоя – himoya
ҳинд – hind
ҳирс (ҳирсини тиймоқ) – hirs
ҳис – his
ҳисса – hissa
ҳисоб – hisob
ҳисобламоқ – hisoblamoq
ҳисоблашмоқ – hisoblashmoq
ҳисобот – hisobot
ҳисобчи – hisobchi
ҳиссиёт – hissiyot
ҳиссиз – hissiz
ҳис-туйғу – his-tuyg‘u
ҳиқилдоқ – hiqildoq

ҳиқичок – hiqichoq
ҳовли – hovli
ҳовлиқиш – hovliqish
ҳовлиқма – hovliqma
ҳовлиқмоқ – hovliqmoq
ҳовуз – hovuz
ҳовуч – hovuch
ҳовучламоқ – hovuchlamoq
ҳодиса – hodisa
ҳожат – hojat
ҳожи – hoji
ҳозир – hozir
ҳозиржавоб – hozirjavob
ҳозирламоқ – hozirlamoq
ҳозирча – hozircha
ҳой – hoу
ҳойнаҳой – hoynahoу
ҳоказо – hokazo
ҳокимият – hokimiyat
ҳоким – hokim
ҳокимлик – hokimlik
ҳол – hol
ҳолат – holat
ҳолбуки – holbuki
ҳолва – holva
ҳолсиз – holsiz
ҳолсизланмоқ – holsizlanmoq
ҳомий – homiy
ҳомила – homila
ҳордиқ – hordiq
ҳоримоқ – horimoq

ҳормай-толмай – hormay-tolmay
ҳорманг – hormang
ҳорғин – horg'in
ҳосил – hosil
ҳосила – hosila
ҳосилдор – hosildor
ҳосилли – hosilli
ҳосилот – hosilot
ҳофиз – hofiz
ҳошия – hoshiya
ҳувилламоқ – huvillamoq
ҳудуд – hudud
ҳужайра – hujayra
ҳужжат – hujjat
ҳужжатламоқ – hujjatlamoq
ҳужра – hujra
ҳужум – hujum
ҳузур – huzur
ҳукм – hukm
ҳукмрон – hukmron
ҳукумат – hukumat
ҳунар – hunar
ҳунарманд – hunarmand
ҳур – hur
ҳуркитмоқ – hurkitmoq
ҳурлик – hurlik
ҳурмат – hurmat
ҳурматли – hurmatli
ҳурмоқ – hurmoq
ҳурпаймоқ – hurpaimoq
ҳуррият – hurriyat

хусайни – husayni
хусн – husn
хуснбузар – husnbuzar
хуснихат – husnixat
хуш – hush (Masalan: hushidan ketmoq)
хушёр – hushyor
хушёрлик – hushyorlik
хушли – hushli
хуштак – hushtak
хуқуқ – huquq
хуқуқий – huquqiy
хуқуқшунос – huquqshunos
хўкиз – ho‘kiz
хўл – ho‘l
хўлламоқ – ho‘llamoq
хўнграмоқ – ho‘ngramoq
хўплам – ho‘plam
хўпламоқ – ho‘plamoq

«Х» HARFI ISHTIROKIDA YOZILADIGAN SO‘ZLAR

хабар – xabar
хабардор – xabardor
хабарчи – xabarchi
хавотир – xavotir
хавотирланмоқ – xavotirlanmoq
хавотирли – xavotirli
хавф – xavf
хавфланмоқ – xavflanmoq
хавфли – xavfli
хавфсизлик – xavfsizlik

хавфсирамоқ – хавфсирamoқ
хаёл – хаyol
хаёлан – хаyolan
хаёлий – хаyoliy
хаёлпараст – хаyolparast
хаёлчан – хаyolchan
хазина – хазина
хазон – хазон
хазонрезги – хазонрезги
хайр – хаyр
хайрия – хаyриya
хайрият – хаyриyat
хайрихоҳ – хаyриxoh
хайрихоҳлик – хаyриxohlik
хайрлашмоқ – хаyрlashmoқ
хайрлашув – хаyрlashuv
хайрли – хаyрli
халал – халал
халат – халат
халифа – халифа
халақит – халақит
халойиқ – халойиқ
халос – халос (халос бо‘lмоқ)
халоскор – халоскор
халта – халта
халқ – халқ
халқаро – халқаро
халқпарвар – халқпарвар
халқчил – халқчил
хам – хам
хамир – хамир

хамиртуруш – hamirturush
хамса – hamsa
ханда – xanda
хандақ – xandaq
хандон – xandon
ханжар – xanjar
хантал – xantal
харажат – xarajat
характер – xarakter
харид – xarid
харидор – xaridor
харита – xarita
хароб – xarob
хароба – xaroba
харсанг – xarsang
хартум – xartum
хас – xas
хасм – xasm
хасис – xasis
хасислик – xasislik
хаскаш – xaskash
хаста – xasta
хат – xat
хатар – xatar
хатарли – xatarli
хатм – xatm
хато – xato
хатна – xatna
хаттот – xattot
хачир – xachir
хафа – xafa

хашак – xashak
хивич – xivich
хижил – xijil
хижолат – xijolat
хизмат – xizmat
хизматкор – xizmatkor
хизматчи – xizmatchi
хиёл – xiyo1
хиёбон – xiyobon
хиёнат – xiyonat
хиёнаткор – xiyonatkor
хил – xil (har xil)
хилват – xilvat
хилма-хил – xilma-xil
хилоф – xilof
хилхона – xilxona
хилқат – xilqat
химик – ximik
химиявий – ximiyaviy
хина – xina
хиппа (иштаҳаси бўғилди) – xipra
хипча – xipcha
хира – xira
хиралашмоқ – xiralashmoq
хиргойи – xirgoyi
хирилламоқ – xirillamoq
хирмон – xirmon
хирож – xiroj
хирс (айиқ) – xirs
хирург – xirurg
хислат – xislat

хитоб – hitob
хлор – xlor
хода – xoda
ходим – xodim
хоин – xoin
хок – хок
хокандоз – xokandoz
хоккейчи – xokkeychi
хокисор – xokisor
хол – hol
хола – xola
холдор – xoldor
холи – holi
холис – holis
холисона – holisona
холос – holos
хом – hom
хомаки – homaki
хомашё – homashyo
хомталаш – homtalash
хомтама – homtama
хомток – homtok
хомуш – homush
хомушлик – homushlik
хомут – homut
хон – hon
хона – hona
хонавайрон – honavayron
хонадон – honadon
хониш – honish
хор – hor

хор-зорлик – хор-zorlik
хориж – horij
хос – хос
хосса – хосса
хосият – хосiyat
хосиятли – хосiyatli
хотима – хотима
хотин – хотин
хотир – хотир
хотира – хотира
хотиржам – хотирjam
хотирламоқ – хотirlamoq
хохоламоқ – хохолamoq
хоч – хоч
хоқон – хоқон
хоҳ – хоҳ
хоҳиш – хоhish
хоҳламоқ – хоhlamoq
христиан – xristian
хроникал – хronikal
хронологик – хronologik
хронометрик – хronometrik
худбин – худbin
худбинлик – худbinlik
худди – худdi
худо – худо
художўй – худоjo‘у
хулиган – хулиган
хуллас – хуллас
хулоса – хулоса
хумдон – хумдон

хумор – хumor
хумпар – хumpar
хумча – хumcha
хун – хun
хунаса – хunasa
хуноб – хunob
хунрез – хunrez
хуржун – хurjun
хунук – хunuk
хурилламоқ – хurillamoq
хурмо – хurmo
хурофий – хurofiy
хурофот – хurofot
хуррак – хurrak
хурсанд – хursand
хурсандчилик – хursandchilik
хуруж – хuruj
хусумат – хusumat
хусусан – хususan
хусусий – хususiy
хусусият – хususiyat
хуфиёна – хufiyona
хуфия – хufiya
хуфтон – хufton
хуш – хush
хушбўй – хushbo‘y
хушвақт – хushvaqt
хушёқмас – хushyoqmas
хушмуомала – хushmuomala
хушнуд – хushnud
хушомад – хushomad

хушомадгўй – xushomadgo‘y
хушрўй – xushro‘y
хуштабиат – xushtabiat
хуштор – xushtor
хушфеъл – xushfe‘l
хушхабар – xushxabar
хушчақчақ – xushchaqchaq
хўжа – хо‘ja
хўжалик – хо‘jalik
хўжасизларча – хо‘jasizlarcha
хўмраймоқ – хо‘mraymoq
хўп – хо‘p
хўрак – хо‘rak
хўранда – хо‘randa
хўрламоқ – хо‘rlamoq
хўрлик – хо‘rlik
хўроз – хо‘roz
хўрсинмоқ – хо‘rsinmoq
хўтик – хо‘tik
хўш – хо‘sh

А

аблаҳ – ablah
абхаз – abxaz
аждарҳо – ajdarho
азайимхон – azayimxon
алламаҳал – allamahal
алоҳида – alohida
андух – anduh
анҳор – anhor
арақхўр – araqxo‘r

архайк – arxaik
архар – arxar
археологик – arxeologik
архив – arxiv
архитектор – arxitektor
аслаҳа – aslaha
ахборот – axborot
ахир – axir
ахлат – axlat
ахлоқ – axloq
ахлоқий – axloqiy
ахта – axta
ахтармоқ – axtarmoq
аҳамият – ahamiyat
аҳвол – ahvol
аҳд – ahd
аҳдлашмоқ – ahdlashmoq
аҳдлашув – ahdlashuv
аҳён – ahyon
аҳил – ahil
аҳл – ahl (mehnat ahli)
аҳмоқ – ahmoq
аҳоли – aholi

Б

баджаҳл – badjahl
бадиҳа – badiha
бамаслаҳат – bamaslahat
бамайлихотир – bamaylixotir
бархан – barxan
бархит – barxit

барҳаёт – barhayot
барҳам – barham
бахайр – baxayr
бахил – baxil
бахш – baxsh
бахт – baxt
бахтиёр – baxtiyor
бахши – baxshi
бахя – baxya
баҳаво – bahavo
баҳайбат – bahaybat
баҳам – baham
баҳо – baho
баҳодир – bahodir
баҳона – bahona
баҳоламоқ – baholamoq
баҳоначи – bahonachi
баҳор – bahor
баҳори – bahori
баҳр I (денгиз) – bahr
баҳр II (баҳридан ўтмоқ) – bahr
баҳр III (баҳри дили очилди) – bahr
баҳра – bahra
баҳрибайт – bahribayt
баҳс – bahs
бебаҳо – bebaho
беғуноҳ – begunoh
беихтиёр – beixtiyor
бемаслаҳат – bemaslahat
бемахал – bemahal
бениҳоя – benihoya

бераҳм – berahm
бефаҳм – befahm
бехавотир – bexavotir
бехатар – bexatar
бехосдан – bexosdan
беҳад – behad
беҳаловат – behalovat
беҳи – behi
беҳисоб – behisob
беҳол – behol
беҳуда – behuda
беҳузур – behuzur
беҳурмат – behurmat
беҳуш – behush
беҳаё – behayo
беҳи – behi
беҳишт – behisht
беҳуда – behuda
бутхона – butxona
бӯхча – bo‘xcha
бӯхрон – bo‘hron
бӯхтон – bo‘hton

В

важоҳат – vajohat
вахта – vaxta
вахий – vahiy
вахима – vahima
ваҳоланки – vaholanki
ваҳшат – vahshat
ваҳшиёна – vahshiyona

ваҳший – vahshiy
ваҳҳобий – vahhobiy
воҳа – voha

Г

гавҳар – gavhar
газетхон – gazetxon
гаҳ (...деса қўлга қўнади) – gah
геохимик – geoximik
гуруҳ – guruh
гиёҳ – giyoh
гиёҳванд – giyohvand
гувоҳ – guvoh
гулхайри – gulхайri
гулхан – gulxan
гумроҳ – gumroh
гуноҳ – gunoh
гўрсўхта – go‘rso‘хта

Д

дарахт – daraxt
даргоҳ – dargoh
дархон – darxon
дарҳол – darhol
дахл – dahl
дахма – dahlma
даҳа – daha
даҳан – dahan
дахлиз – dahliz

даҳо – daho
дахри(й) – dahri(y)
дахшат – dahshat
деҳқон – dehqon
додхоҳ – dodxoh
дохий – dohiy
дуохон – duохон
духоба – духоба
дўзах - do‘зах

Ё

ёхуд – уохуд

Ж

жавоҳир – javohir
жавҳар – javhar
жанггоҳ – janggoh
жароҳат – jarohat
жарроҳ – jarroh
жаҳаннам – jahannam
жаҳл – jahl
жаҳолат – jaholat
жаҳон – jahon
жиҳод – jihod
жиҳат – jihat
жиҳозламоқ – jihazlamoq
жон-жаҳд – jon-jahd
жоҳил – johil
жумҳурият – jumhuriyat
жўхори – jo‘xori

З

зарҳал – zarhal
зах – zah
захира – zahira
захкаш – zakhkash
заҳоб – zahob
заҳар – zahar
заҳм – zahm
заҳматкаш – zahmatkash
зеҳн – zehn
зинҳор – zinhor
зирҳли – zirhli
зоҳид – zohid
зоҳир – zohir
зулҳижжа – zulhijja

И

изоҳ – izoh
изҳор – izhor
илоҳий – ilohiy
илҳом – ilhom
имтиҳон – imtihan
интиҳо – intiho
иншооллоҳ – inshoolloh
ислоҳ – isloh
ислоҳот – islohot
истеҳком – istehkom
истеҳзо – istehzo
истироҳат – istirohat
истиҳола – istihola

иштаҳа – ishtaha
ифтихор – iftixor
ихлос – ixlos
ихтиёр – ixtiyor
ихтилоф – ixtilof
ихтиро – ixtiro
ихтисос – ixtisos
ихчам – ixcham
ишхона – ishkhona
иштаҳа – ishtaha
иҳота – ihota

К

калтафаҳм – kaltafahm
калхат – kalxat
камхарж – kamxarj
караҳт – karaxt
касалхона – kasalxona
касб-ҳунар – kasb-hunar
кимхоб – kimxob
китобхон – kitobxon
колхоз – kolhoz
корхона – korxona
коҳин – kohin
крахмал – krahmal
кулоҳ – kuloh
кутубхона – kutubkhona
кушхона – kushkhona
кўҳлик – ko‘hlik
кўҳна – ko‘hna

Л

лахта – laxta
лахча – laxcha
лавҳа – lavha
лаҳад – lahad
лаҳжа – lahja
лаҳза – lahza
лаҳм – lahm
лаҳим (ер ости йўли) – lahim
лойиҳа – loyiha
лойхўрак – loyxo‘rak
лоҳас – lohas

М

мавҳум – mavhum
маддоҳ – maddoh
мадҳия – madhiya
мажҳул – majhul
мазах – mazax
маккажўхори – makkajo‘xori
малах – malax
малҳам – malham
манзилгоҳ – manzilgoh
марҳабо – marhabo
марҳамат – marhamat
марҳум – marhum
маслаҳат – maslahat
масхара – masxara
махдум – maxdum

махлуқ – maхluq
махсус – maхsus
махраж – maхраj
махфий – maхfiу
машҳур – maшhur
маҳал – mahal
маҳалла – maҳalla
маҳаллий – maҳalliy
махбуб – maҳbub
махбус – maҳbus
махзун – maҳzun
махкам – maҳkam
махкама – maҳkama
махкум – maҳkum
махлиё – maҳliyo
махлиқо – maҳliqo
махмадона – maҳmadona
майорат – maҳorat
маҳол (амри маҳол) – maҳol
махрам – maҳram
махрум – maҳrum
махси – maҳsi
махсул – maҳsul
махсулдор – maҳsuldor
махсулот – maҳsulot
махтал – maҳtal
махшар – maҳshar
меросхўр – meросхо‘r
механизатор – meханizator
механик – meханik
меҳвар – meҳvar

меҳмондӯст – mehmondo‘st
меҳнат – mehnat
меҳнаткаш – mehnatkash
меҳр – mehr
меҳрибон – mehribon
меҳроб – mehrob
мих – miх
мохов – moхov
мохора – moхora
моҳир – mohir
моҳият – mohiyat
мудҳиш – mudhish
мулоҳаза – mulohaza
мустаҳкам – mustahkam
мутахассис – mutaxassis
муттаҳам – muttahaм
мухаммас – muхамmas
мухбир – muxbir
мухлис – muxlis
мухолиф – muxolif
мухтор – muxtor
мухторият – muxtoriyat
мушоҳада – mushohada
муҳаббат – muhabbat
муҳайё – muhayyo
муҳандис – muhandis
муҳаррам – muharram
муҳаррир – muharrir
муҳим – muhim
муҳит – muhit
муҳлат – muhlat

муҳожир – muhojir
муҳокама – muhokama
муҳофаза – muhofaza
муҳр – muhr
муҳрламоқ – muhrlamoq
муҳтарам – muhtaram
муҳташам – muhtasham
муҳтож – muhtoj

Н

навбахор – navbahor
навниҳол – navnihol
намозхон – namozxon
нарх – narx
насихат – nasihat
нафакахўр – nafaqaxo‘r
наҳал – nahal
наҳанг – nahang
наҳори – nahori
наҳот – nahot
наҳр – nahr
наҳс – nahs
нигоҳ – nigoh
никоҳ – nikoh
нихтамоқ – nixtamoq
нишхўрт – nishxo‘rt
ниҳол – nihol
ниҳон – nihon
ниҳоят – nihoyat
ногаҳон - nogahon

ногоҳ – nogoh
номахрам – nomahram
нонхўр – nonxo‘r
нохуш – noxush
ноҳақ – nohaq
нусха – nusxa
нўхат – no‘xat

О

огоҳ – oghoh
оллоҳ – olloh
олмахон – olmahon
олхўри – olxo‘ri
омихта – omixta
оромбахш – orombaxsh
отахон – otaxon
охират – oxirat
охун – oxun
охур – oxur
ошхўр – oshxo‘r
ошхона – oshkhona
оҳ – oh
оҳак – ohak
оҳанг – ohang
оҳанрабо – ohanrabo
оҳ-воҳ – oh-voh
оҳиста – ohista
оҳор – ohor
оҳу – ohu

П

пайраҳа – paуraha
пайхон – paухон
палаҳса – palaxsa
паноҳ – paноh
пароход – paροход
парҳез – paρhez
патриархал – patriarxal
пахмоқ – paхmoқ
пахта – paхта
пахтакор – paхtakor
пахлавон – paρlavon
пес-мохов – peс-moхов
пештахта – peшtaxta
пинҳон – piнhon
пирхона – piρхона
пих – piх
пихилламоқ – piхillamoқ
подшоҳ – poдshoh
пойтахт – poytaxt
политехник – poлитexnik
порахўр – poρaxo‘r
похол – poxoл
психология – psiхologiya
пухта – puхта
пушти-паноҳ – puшти-paноh

Р

райҳон – rayhon
расадхона – rasadxona
рахит – raxit
рахна – raxna
рахт – raxt
раҳбар – rahbar
раҳим – rahim
раҳм – rahm
раҳмат – rahmat
раҳмдил – rahmdil
раҳмон – rahmon
раҳнамо – rahnamo
роҳ – roh
роҳат – rohat
роҳиб – rohib
рух (шахматда) – rux
рухсат – ruxsat
рухсор – ruxsor
руҳ – ruh
руҳан – ruhan
руҳоний – ruhoniy

С

саёҳат – sayohat
сайёҳ – sayuoh
сайҳон – sayhon
сахий – saxiy
саховат – saxovat
сахар – sahar

саҳифа – sahifa
саҳна – sahna
саҳро – sahro
сержаҳл – serjahl
сершоҳ – sershoh
сеҳр – sehr
сеҳргар – sehrGAR
сиёҳ – siyoh
сих – six
соҳиб – sohib
субҳидам – subhidam
суҳбат – suhbat

Т

танбеҳ – tanbeh
танҳо – tanho
тарих – tarix
тасбеҳ – tasbeh
тахир – taxir
тахаллус – taxallus
тахлам – taxlam
тахламоқ – taxlamoq
тахлит – taxlit
тахмин – taxmin
тахминан – taxminan
тахмон – taxmon
тахт – taxt
тахта – taxta
ташбеҳ – tashbeh
тахдид – tahdid
тахлика – tahlika

таҳлил – tahlil
таҳорат – tahorat
таҳрир – tahrir
таҳсил – tahsil
таҳсин – tahsin
таҳқирламоқ – tahqirlamoq
текинхўр – tekinxo‘r
техника – texnika
тимсоҳ – timsoh
тихирлик – tixirlik
тухум – tuxum
туҳмат – tuhmat
туҳфа – tuhfa
тўхтамоқ – to‘xtamoq

У

умрбахш – umrbaxsh
умумхалқ – umumxalq
устахона – ustaxona
устухон – ustuxon
ухламоқ – uxlamoq

Ф

фахр – faxr
фаҳм – fahm
фаҳш – fahsh
фикҳ – fiqh
фотиҳа – fotiha
фоҳиша – fohisha

Ц

цех – sex

Ч

чарх – charx

чархпалак – charxpalak

чеҳра – chehra

чойхона – choyxona

чоргоҳ – chorgoh

чорраҳа – chorraha

чоҳ – choh

Ш

шайх – shayx

шарҳ – sharh

шаҳдам – shaxdam

шахмат – shaxmat

шахс – shaxs

шахсан – shaxsan

шахсий – shaxsiy

шахтёр – shaxtyor

шаҳар – shahar

шаҳват – shahvat

шаҳд – shahd

шаҳид – shahid

шаҳзода – shahzoda

шаҳодатнома – shahodatnoma

шифобахш – shifobaxsh

шод-хуррам – shod-xurram

шоҳ-шабба – shoh-shabba
шоҳ (хукмдор) – shoh (hukmdor)
шоҳид – shohid
шубҳа – shubha
шукуҳ – shukuh
шуҳрат – shuhrat
шўх – sho‘x

Э

эвоҳ – evoh
эс-ҳуш – es-hush
эхсон – ehson
эхтиёт – ehtiyot
эхтиёж – ehtiyoj
эхтимол – ehtimol
эхтиром – ehtirom
эхтирос – ehtiros
эхром – ehrom

Я

яккаҳон – yakkaҳon
ях – уах
яхламоқ – уахlamoq
яхлит – уахlit
яхмалак – уахmalak
яхна – уахна
яхоб – уахоб
яхши – уахshi
яхудий – уаhudiy

Ў

ўтхона – o‘txona
ўтхўр – o‘txo‘r
ўхчимоқ – o‘xchimoq
ўхшамоқ – o‘xshamoq
ўхшаш – o‘xshash
ўхў – o‘ho‘

Қ

қабих – qabih
қабоҳат – qabohat
қабулхона – qabulxona
қадаҳ – qadah
қаҳатчилик – qahatchilik
қаҳва – qahva
қасамхўр – qasamxo‘r
қаҳр – qahr
қаҳрабо – qahrabo
қаҳрамон – qahramon
қаҳратон – qahraton
қаҳр-ғазаб – qahr-g‘azab
қаҳқаҳа – qahqaha
қимматбаҳо – qimmatbaho

«Н» HARFI BILAN BOSHLANUVCHI ATOQLI OTLAR

Ҳабиб – Habib
Ҳабибуллоҳ – Habibulloh
Ҳабиба – Habiba
Ҳаким – Hakim
Ҳалим – Halim
Ҳамдам – Hamdam
Ҳамроз – Hamroz
Ҳамид – Hamid
Ҳафиза – Hafiza
Ҳанифа – Hanifa
Ҳайдар – Haydar
Ҳайит – Hayit
Ҳазорасп – Hazorasp
Ҳамза – Hamza
Ҳасан – Hasan
Ҳақназар – Haqnazar
Ҳидоят – Hidoyat
Ҳикмат – Hikmat
Ҳикоят – Hikoayat
Ҳилола – Hilola
Ҳималай – Himalay
Ҳиндистон – Hindiston
Ҳирот – Hirot
Ҳисор – Hisor
Ҳожимурод – Hojimurod
Ҳомид – Homid
Ҳотам – Hotam
Ҳулкар – Hulkar
Ҳумоюн – Humoyun

Ҳури – Huri
Ҳурматой – Hurmatoy
Ҳуррият – Hurriyat
Ҳусан – Husan
Ҳусниддин – Husniddin
Ҳусния – Husniya
Ҳуснора – Husnora

«X» HARFI BILAN BOSHLANUVCHI ATOQLI OTLAR

Хайриддин – Hayriddin
Хайрулла – Hayrulla
Халил – Halil
Хатирчи – Hatirchi
Хива – Xiva
Хизр – Xizr
Хитой – Xitoy
Холдор – Xoldor
Холёр – Xolyor
Холиқ – Holiq
Холида – Xolida
Холмат – Holmat
Холмирза – Holmirza
Хондамир – Xondamir
Хонқа – Xonqa
Хоразм – Xorazm
Худойберган – Xudoybergan
Худоёр – Xudoyor
Хуршида – Xurshida
Хўжайли – Xo‘jayli

«Н» VA «Х» HARFLARI ISHTIROKIDAGI ATOQLI OTLAR

Абдулхай – Abdulhay
Абдурахмон – Abdurahmon
Абдуфаттоҳ – Abdufattoh
Адҳам – Adham
Аҳад – Ahad
Аҳмад – Ahmad
Аҳроп – Ahror
Баҳром – Bahrom
Беҳзод – Behzod
Бурҳон – Burhon
Бухоро – Buxoro
Ваҳоб – Vahob
Воҳид – Vohid
Дадахон – Dadaxon
Даҳбед – Dahbed
Жайхун – Jayhun
Жаҳонгир – Jahongir
Жиззах – Jizzax
Зоҳид – Zohid
Зухра – Zuhra
Зухриддин – Zuhridin
Иброҳим – Ibrohim
Илҳом – Ilhom
Исҳоқ – Is'hoq
Иштихон – Ishtixon
Маҳкам – Mahkam
Маҳмуд – Mahmud
Меҳриддин – Mehriddin

Мирвоҳид – Mirvohid
Мирзоҳид – Mirzohid
Мирмуҳсин – Mirmuhsin
Мирхолик – Mirholiq
Мухриддин – Muhriddin
Муҳаммад – Muhammad
Муҳсин – Muhsin
Мухтор – Muxtor
Оҳангарон – Ohangaron
Раҳим – Rahim
Раҳмат – Rahmat
Раҳмон – Rahmon
Рихси – Rixsi
Рухсора – Ruxsora
Саидаҳмад – Saidahmad
Сайхун – Sayxun
Салоҳиддин – Salohiddin
Солиҳ – Solih
Соҳиб – Sohib
Соҳибназар – Sohibnazar
Сўх – So‘x
Техрон – Tehron
Тоҳир – Tohir
Тўхтасин – To‘xtasin
Фаррух – Farrux
Фарҳод – Farhod
Фаттоҳ – Fattoh
Фатҳулла – Fathulla
Фахриддин – Faxriddin
Фотиҳ – Fotih
Шахзода – Shahzoda

Шаҳноза – Shahnoza
Шаҳло – Shahlo
Шаҳобиддин – Shahobiddin
Шаҳодат – Shahodat
Шермуҳаммад – Shermuhammad
Шораҳим – Shorahim
Шоҳбоз – Shohboz
Шоҳжаҳон – Shohjahon
Шоҳида – Shohida
Шоҳимардон – Shohimardon
Шоҳиста – Shohista
Шоҳмирза – Shohmirza
Шоҳмурод – Shohmurod
Шоҳназар – Shohnazar
Шоҳрух – Shohruх
Шухрат – Shuhrat
Яҳё – Yahyo
Қаҳрамон – Qahramon
Қаҳҳор – Qahhor

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

Sunnatulla Rizayev, Nizom Bo‘ronov. «IMLO LUG‘ATI», Toshkent, «O‘qituvchi», 1992 y.

S.Akobirov va boshqalar. «O‘ZBEKCHA-RUSCHA LUG‘AT», Moskva, 1959 y.

R.Jumaniyozov. «HARFLAR GULSHANI», Toshkent, «O‘qituvchi», 1993 y.

MUNDARIJA

So‘zboshi	3
«H» harfi bilan yoziladigan so‘zlar.....	5
«X» harfi ishtirokida yoziladigan so‘zlar	12
A	19
Б.....	20
B	22
Г.....	23
Д.....	23
Ё.....	24
Ж	24
З.....	25
И.....	25
К.....	26
Л.....	27
М.....	27
Н.....	30
О.....	31
П.....	32
Р.....	33
С.....	33
Т.....	34
У.....	35
Ф.....	35
Ц.....	36
Ч.....	36
Ш.....	36
Э.....	37
Я.....	37

Ÿ	38
Қ	38
«H» harfi bilan boshlanuvchi atoqli otlar	39
«X» harfi bilan boshlanuvchi atoqli otlar	40
«H» va «X» harflari ishtirokidagi atoqli otlar	41
Foydalanilgan adabiyotlar	44

O'quv-ma'rifiy nashr

TO'XTASIN ARSLONOV

QATTIQ «X»MI, YUMSHOQ «H»

Muharrir

Ma'mura QUTLIYEVA

Musahhih

Sunnat MUSAMEDOV

Badiiy muharrir

Uyg'un SOLIHOV

Tex. muharrir

Surayyo AHMEDOVA

Kompyuterda sahifalovchi

Feruza BOTIROVA

Litsenziya raqami: AI № 252. 2014-yil 2-oktabrda berilgan.
Bosishga 2014-yil 13-noyabrda ruxsat etildi. Bichimi 84x108 1/32.
Bosnia tobog‘i 1,5. b.t. Shartli bosma tobog‘i 2,52.
Adadi 5000 nusxa. Buyurtma № 255.
Bahosi kelishgan narxda.

«Yangi asr avlodi» nashriyot-matbaa markazida tayyorlandi
va chop etildi.
100113 Toshkent, Chilonzor-8, Qatortol ko‘chasi, 60.

Qattiq "X"mi, yumshoq "H"

Каттик "X" ми,
юмшоқ "X"

ЯНГИ АСР АВЛОДИ

ISBN 978-9943-27-406-8

9 789943 274068